

Jiří Suchý
Klaun to zkouší znovu

Galén, 2021

• 15

Je v tom jistá dávka směšné pýchy, když se někdo domnívá, že co nedokáže uchopit lidský mozek, to neexistuje.

• 32

(...) Věřím tomu, že za tím naším obzorem je jakési neuchopitelnost. Že za naším obzorem je možná všechno. A to právě, jak už jsem se tu zmínil, tuší často ti citliví z nejcitlivějších – což bývají básníci, skladatelé, někteří filozofové, umělci všeho druhu a někteří vizionáři, které nikdo nebere vážně.

• 37

(...) I světci a svěťky se mnohdy zmítali v pochybnostech. Zmítám se i já a jedna pochybnost převyšuje svou intenzitou ty ostatní: Co je na pochybnostech tak špatného, že se nedoporučuje, aby se člověk jimi zaobíral, a radí se, aby je nahradil vírou? Ony jsou vlastně dva druhy pochybností: jedny směřují k poznání, druhé k odmítání. Jde o to, ke kterému z těch dvou cílů se člověk přikloní.

• 38

(...) K čemu je mi ten úžasný dar přemýšlení, když u těch nedůležitějších věcí ho nemám používat? Rád bych ho potlačil, ale je neodbytný. Je to vlastně dar danajský. A na mně je, abych za něj ještě děkoval.

Člověku, který si zvykl dar přemýšlení používat, je zatěžko ho vytěsnit ze své mysli. Vševedoucí musel přece vědět, že racionalita jeho tvorů bude čím dál tím větší, mnohem dokonalejší, než byla v době prvních lidí, kterým byla Bible určena. A taky musel vědět, že čím dál tím víc lidí se s některými příkazy prostě nebude umět vyrovnat, a to jen proto, že byli obdarováni tím danajským darem. Jsou to kacíři? A že by za svou slabost měli být trestáni? Zkrátka někdy si myslím, že je to všechno poněkud jinak.

Všechny pochybnosti, které na mně dorážejí, jsou vlastně na jedno téma: Není toho, co vložil do náboženství člověk, víc, než co tam vložil onen Omnipotens Deus?

• 45

Lid se dejme tomu pohoršuje nad chamtivostí církve, tvrdě vyžadující zpět majetek, který jí byl uloupen. Majetek, jenž u nás za více než tisíc let nastrádala, neboť v době své největší světové slávy byla zahrnována dary nejrozumnějších panovníků a velmožů. Ach, ta zazobaná církev! A při tom si tento pohoršený lid zvolí politika, který disponuje miliardami a klidně vyfoukne drobným podnikatelům pár desítek milionů určených jim. To však je legální a říká se tomu byznys. A jemu nadšeně odevzdávají své hlasy. Zvláštní.

Ostatně církevní jmění nezapadlo kamsi do neznámých kapes, to je specialita čackých tunelářů. O tom, k čemu je církev použila, svědčí třeba ty tisíce nádherných staveb, od románských rotund a bazilik přes gotické katedrály i slávu českého baroka až po současnou, svědčí o tom i ústavy, ve kterých se řádové sestry

starají o různé a hrůzně postižené děti – musel je akceptovat i komunistický režim, protože nikoho jiného na takovou práci nesehnal.

• 46

Není to u tak dávno, co zemřel bojovník za vrácení zcizeného majetku církvi, kardinál Vlk. Myslíte si, že církevní majetek připadl jeho dědicům? Nikoliv. Takže kardinál neusiluje o vrácení nakradeného majetku pro sebe, už z jednoduchého důvodu, že není jeho. Patří církvi, a té taky zůstane. Kdyby kardinálovi bylo jedno, co se s ukradeným majetkem stane, pak by zasloužil, aby se řeklo, že špatně spravoval svěřený majetek, nabytý v průběhu tisíce roků. A toto stigma by se s ním neslo po celou budoucí historii. Byl by nehodným správcem, který ponechal ukradené zboží zloději. (...) Představitel jakékoliv společnosti je *povinen* starat se o majetek onoho společenství a usilovat o něj, byl-li tomuto společenství zcizen. A jistou ubohost vidím na straně těch, kteří po něm pošťkávají, i když by sami udělali totéž, pro blaho svého společenství, případně pro blaho své kapsy.

• 48

Dalším argumentem proti církvi bývá její zpátečnictví. Církev je brzdou pokroku. Hájí nevědecká učení o tom, že svět byl stvořen Bohem za šest dní, zatímco víme, že jenom úsek dálnice se u nás staví celé roky. Mnohokrát jsem slyšel, že v 16. století byl pro své vědecké názory upálen Giordano Bruno. To je pravda, a já bych byl ten poslední, kdo by k tomuto úkonu poskytl sirky. Ale málokdo z těch pohoršených připomene, jak se ta tmářská církev chovala ke vědě dál. Připomeňme si alespoň některé české kněze, kteří si ve vědě vydobyli významné místo.

Vezmu to dejme tomu od 17. století – dál už má paměť nesahá. Byl tu kněz *Prokop Diviš*, člen *premonstrátského řádu*, přírodovědec, který vynalezl hromosvod, což byla věc u nás do té doby neznámá a blesk byl považován za Božího posla. A tento řeholník kupodivu lapal Boží posly a posílal je do země, aniž by jim umožnil dokonat své poslání. A naši věřící vesničané za to na něj uspořádali hon.

A byl tu také jezuita *Bohuslav Balbín*. Historik, zeměpisec, pedagog a přední obránce českého jazyka.

Ve století 18. to byl například *abbé Josef Dobrovský*, to byl také jezuita a k tomu lexikograf a jazykozpytec, který významně přispěl k tomu, že tu dnes není úředním jazykem němčina.

V 19. století *opat augustiniánského kláštera v Brně Johann Mendel* byl přírodovědec, objevil zákon dědičnosti, který platí dodnes, a dodnes je uznáván.

Na Karlově univerzitě přednášel významný matematik a filozof *Bernard Bolzano*, člen řádu piaristů, pražský rodák.

A také je třeba připomenout moravského *katolického kněze Aloise Musila*, což byl významný etnograf, znalec Bible, spisovatel a orientalista.

Myslím, že na ty, co jsem zde vyjmenoval, by se moc nehodilo kdysi oblíbené označení *tmář*. (...)

• 54

Proste a bude vám dáno – to je věta plná naděje. Prosíval jsem vícekrát, ale výsledek byl trochu smutný: většinou mi dáno nebylo. A tak jsem se rozhodl neprosit, ale děkovat. Vševědoucí určitě ví, co bych rád, a bude-li to jeho vůle, poskytne mi to bez prošení, což se mi často děje. A já pak slušně a upřímně poděkuji, jak jsem byl doma k tomu veden. Neprosil jsem a bylo mi dáno – to mě naplňuje pokorným úžasem. (...)

A dlužno říci, že pokud mé přání vyslyšeno nebylo, děkuju dnes za to též, protože nejednou jsem zjistil, že přání nesplněné mělo pro mne v dalším životě mnohdy větší význam než ta, která se splnila. A tak neprosím, ale nikdy nezapomenu děkovat.

• 70

Nerad používám termíny Nebe a Peklo – příliš evokují obláčky na obloze a oheň pod kotlem, ty dvě příliš pozemské skutečnosti, které v mysli současného člověka už neobstojí. Vymysleli si je naši předci, protože se daly snáze pochopit než abstraktní Spravedlnost. A ona to vlastně nebyla zase tak špatná metafora, jen se jí nesmělo věřit doslova. A to se právě v onom minulé dělo. A jsou to tato dvě prostinká slůvka, jejichž naivita připravila ohromné množství lidí o víru v cosi neznámého, k čemu směřujeme krůček po krůčku.

- 72

Z dějin církve jsem pochopil, že učení se zvolna mění. Že dodnes se hledá pravda, a byť velmi, velmi zvolna, se nalézá.

- 77

Nenávidět, to dokáže každý blb, ale přiznávat nepříteli jeho pozitivum, to umí jen ten, kdo nemá mysl zaplácnutou záští a místo toho je obdařen velkorysostí, což je ctnost, která se v naší vlasti příliš nevžila.

- 88

Být tolerantní k netolerantním se nevyplácí.

- 98

Matematika není produkt vymyšlený lidským mozkem, ta tady byla už v době, kdy se po zemi potácel člověk neandrtálský. Už tehdy platilo, že pět a pět je deset, aniž by o tom praobčan z Neandertalu měl tušení. A i kdyby, rozhodně nevymyslel tu populární rovnici $E = mc^2$. I ta už tenkrát fungovala. Musela si však počkat do roku 1905, než ji geniální Einstein *nevymyslel*, nýbrž *objevil*. Zkrátka myslím, že matematika musela existovat už v dobách, kdy nebylo mozku, jenž by ji vymyslel. Člověk musel později vymyslet číslice, aby se s ní vůbec dalo pracovat.